

Vår ref: TEA 16. februar 2021

Høring - utredning om pensjon fra første krone og første dag

Det vises til høring som nevnt ovenfor. Tekna gir med dette sitt svar.

Rapporten som er sendt på høring omhandler pensjonsopptjening fra første krone i innskuddspensjonsordninger og medlemskap i private tjenstepensjonsordninger for ansatte under 20 år og ansatte med lavere stillingsandel enn 20 prosent.

Arbeidsgruppen har ikke samlet seg om anbefalinger til endringer i pensjonsregelverket. Det fremstår også å være klare interessenmotsetninger mellom de partene som har vært representert i rapportarbeidet. Tekna tar til etterretning at kun to av fire hovedsammenslutninger på arbeidstakersiden har blitt invitert inn i dette arbeidet. Rekkevidden av de spørsmål som arbeidsgruppen har sett på burde medført en bredere deltagelse fra arbeidslivets parter.

Tekna mener den sentrale problemstillingen er om kravet til minste sparenivå i lov om obligatorisk tjenstepensjon er for lavt. Og videre, hvordan et eventuelt forsterket minimumskrav bør utformes.

Arbeidsgruppens rapport derimot, har i all hovedsak sett på hvilken minste sparesats som bør fastsettes som lovens minimumskrav dersom det innføres krav om at denne sparesatsen skal gjelde fra første krone. Det er en del av mandatet. Men det er også medvirkende til at spørsmålet om minste sparenivå bør økes, ikke er godt belyst.

Teknas vurderinger er nærmere redegjort for i det følgende. Vi vil fremheve følgende hovedpunkter:

- Tekna støtter at det ikke kan settes krav til minste stillingsstørrelse for medlemskap i tjenstepensjonsordninger
- Tekna støtter at det ikke kan settes krav til minste alder for medlemskap i tjenstepensjonsordninger
- Tekna støtter at det innføres krav om sparing fra første krone for innskuddsordninger med minste tillatte innskuddssats

- Tekna støtter ikke et krav om sparing fra første krone for virksomheter som har tilpasset seg med innskuddssatser høyere enn 2 pst. når minstekrav til sparing ellers er innfridd
- Tekna mener innskuddsbasert tjenstepensjon må vurderes ut fra hva som faktisk spares, at alderspensjon fra tjenstepensjonsordning og fra folketrygden må sees i sammenheng, og at sparing fra 1 G må kunne videreføres under nevnte vilkår
- Tekna vil påpeke at minimumsordninger etter lov om obligatorisk tjenstepensjon ikke gir et substansielt pensjonsbidrag, noe som er særlig utfordrende for ansatte med lønnsnivå utover det folketrygden gir opptjening for
- Tekna kan ikke støtte endringer som innebærer at arbeidsgivers sparing kan reduseres og mener den formelle sparesatsen i lov om obligatorisk tjenstepensjon må opprettholdes på minst 2 pst.

Medlemskap i tjenstepensjonsordninger

Oppheving av kravet om 12 måneder medlemstid for å få med seg opptjent innskuddspensjon var en viktig endring som Tekna har etterspurt i lang tid. Vi har ikke sett vektige argumenter for at den opptjente pensjonskapitalen skulle tilbakeføres til arbeidsgiver kun fordi medlemskapet ble kortere enn 12 måneder.

Det er et grunnleggende prinsipp i pensjonsreformen at alle år i arbeid skal gi pensjonsopptjening. Tilsiktede pensjonsnivå forutsetter lange yrkesforløp, og økende levealder må motsvares av senere tilbaketrekking fra arbeidslivet dersom historiske pensjonsnivå skal kunne opprettholdes. Det er kritisk for den framtidige pensjonen at det ikke oppstår hull i opptjeningen når alle år teller med.

Tekna mener fjerning av de øvrige hindrene for at det skal gis pensjonsopptjening for alt arbeid er en helt naturlig oppfølging av at det ikke lenger kan stilles krav til medlemskapets varighet i innskuddspensjonsordninger.

Tekna mener på denne bakgrunn at det skal være innmelding i tjenstepensjonsordning fra første time arbeidet uavhengig av alder og planlagt arbeidsmengde.

Det er viktig å komme i gang med pensjonsopptjeningen i ung alder. Rentes-rente-effekten og høyere risikobærende evne bidrar dessuten til at innskudd i ung alder kan være vel så viktige som innskudd senere i yrkeslivet selv om lønna da normalt er høyere.

Logikken i systemet er at pensjonsopptjeningen skal stå i forhold omfanget på den utført arbeidsmengden gitt lønnsnivået. Det gir ikke mening for oss hvis noen arbeidsforhold ikke skal gi pensjonsopptjening. Pensjon er usatt lønn. Regler som gjør at noen arbeidsforhold kan holdes utenfor pensjonsordningen kan dessuten gi arbeidsgiver uheldige insentiver til nettopp å benytte uhensiktsmessig små stillingsbrøker og utnytte regler for sesongarbeid mv.

Innføring av egen pensjonskonto gjør at tidligere opptjente rettigheter kan ivaretas på en bedre måte og at færre små beholdninger blir spist opp av høye kostander. Prisinformasjon nå like

etter innføringen av egen pensjonskonto indikerer også at tilgang på arbeidsgivers fremforhandlede priser, og spesielt prisene som er fremforhandlet gjennom fagforeninger for pensjonskapitalbevis og egen pensjonskonto hos selvvalgt leverandør, vil bidra til mer pensjon fra hver krone spart.

Kriteriene for medlemskap i private tjenstepensjonsordninger som arbeidsgruppen er bedt om å utrede gjelder pensjonsordninger i privat sektor.

Tekna mener det bør være innmelding i tjenstepensjonsordning fra første time arbeidet og uavhengig av alder og planlagt arbeidsmengde i alle tjenstepensjonsordninger. Slike regelendringen bør derfor ikke begrenses til privat sektor, men innføres tilsvarende i alle lovregulerte tjenstepensjonsordninger.

Tekna ønsker å påpeke at det bare er i innskuddspensjonsordninger det ikke lenger er anledning til å stille krav om 12 måneder medlemsstid for å få med seg pensjonsopptjeningen videre. Vi mener regelverkene bør harmoniseres også på dette punkt og at adgangen til å stille krav til medlemskapets varighet må fjernes i de øvrige tjenstepensjonsordningene i privat sektor, og i de lovregulerte tjenstepensjonsordningene i offentlig sektor.

Minste sparenivå i innskuddspensjonsordninger og sparing fra første krone

Arbeidsgruppen har sett på hvordan et krav om pensjonsopptjening fra første krone i innskuddspensjonsordninger, kan utformes. Med dette som utgangspunkt har de pekt på fire alternativ til minste innskuddssats i lov om obligatorisk tjenstepensjon. Gjeldende krav til minste innskuddssats er 2 pst. av lønn mellom 1 og 12 G. Alternativene ligger alle i intervallet fra 1,6 pst. til 2,0 pst. av lønn opp til 12 G. Arbeidsgruppen har ikke samlet seg om et konkret forslag.

Tekna mener den sentrale problemstillingen er om kravet til minste sparenivå i lov om obligatorisk tjenstepensjon er for lavt. Og videre, hvordan et eventuelt forsterket minimumskrav bør utformes.

Arbeidsgruppens rapport derimot, har i all hovedsak sett på hvilken minste sparesats som bør fastsettes som lovens minimumskrav dersom det innføres krav om at denne sparesatsen skal gjelde fra første krone. Det er en del av mandatet. Men det er også medvirkende til at spørsmålet om minste sparenivå bør økes, ikke er godt belyst.

Tekna mener innskuddspensjon må vurderes ut fra hva som faktisk spares. Det blir ikke høyere pensjon av et krav om sparing fra første krone dersom kravet til sparesats reduseres. Det blir heller ikke høyere pensjon dersom bedrifter som i dag sparer utover minstekravet, reduserer sparesatsen som en konsekvens av krav om sparing fra første krone.

Om Minste sparenivå

Det er sannsynlig at et pålegg om økte pensjonskostnader vil resultere i svakere lønnsutvikling. Det er usikkert hvor stor en lønnsreduksjon vil bli. Problemstillingen er kjent for arbeidsgruppen De skriver følgende:

«Et spørsmål er om økte pensjonsutgifter på kort sikt utgjør en økt kostnad for bedriftene på lang sikt, eller om man må forvente at økningen i pensjonsutgiftene helt eller delvis veltes

over på arbeidstakerne i form av lavere fremtidig lønnsvekst. Hvis man forventer full overvelting, vil enhver økning i minstekravene til pensjonssparing være kostnadsnøytral for bedriftene på lang sikt.»

Dersom pålegg om økt pensjonssparing fullt ut veltes over i lønn på lang sikt, betyr det at spørsmålet om hvor høy pensjonssparing virksomhetene skal pålegges, like mye er et spørsmål om hvor stor del av den samlede avlønningen som skal holdes tilbake som pensjonssparing. Pensjon er bokstavelig talt utsatt lønn.

Ansatte med dårlig pensjonsordning på jobben bør vurdere om noe av den utbetalte lønna bør spares til pensjon. Sparebehovet vil variere i stor grad og er helt og holdent et spørsmål som den enkelte må ta stilling til ut fra en konkret vurdering. På en slik bakgrunn vil også prioritering av pensjon opp mot utbetalt lønn variere. Det er også sentralt at det er et kontraktsforhold til avtalt lønn samtidig med at pensjon ofte er under arbeidsgivers styringsrett i privat sektor. En motregning av økt pensjonssparing i form av redusert lønn er derfor en krevende problemstilling.

Tekna legger til grunn at et økt minstekrav til pensjonssparing ikke vil være fullt ut kostandsnøytralt for bedriftene på lang sikt.

Noen av arbeidsgruppens alternativ vil svekke gjeldende minimumskrav i lov om obligatorisk tjenstepensjon. Tekna kan ikke støtte endringer som innebærer at arbeidsgivers sparing kan reduseres. En sparestas på 2 pst. av lønn vil ikke gi et substansielt pensjonsbidrag enten denne sparingen beregnes fra første krone eller fra 1 G. Arbeidsgruppen presenterer beregninger som viser at forventet pensjon er om lag 4-6 pst. av lønn med 2 pst. sparing over 42 år når det er lagt inn forventet avkastning 2 pst. over lønnsveksten.

Vi mener også signaleffekten i form av et lavere formelt sparekrav enn 2 pst. vil være svært uheldig også om kravet gjøres gjeldene fra første krone. Vi antar at det også vil ha som konsekvens at hybridordninger reelt sett får et lavere minimumskrav.

Om sparing fra første krone

Tekna mener alderspensjon fra tjenstepensjonsordning og alderspensjon fra folketrygden må sees i sammenheng. Og at dagens regelverk kan ikke sees uavhengig av den historiske utviklingen.

Det er ikke omstridt at innskuddsbasert tjenstepensjon i utgangspunktet var ment som en billig ordning. Begrensninger i de maksimale sparesatsene ga ikke mulighet for en god tjenstepensjon. Tekna arbeidet for at de maksimale sparesatsene måtte økes, ikke minst etter at omdanningen av gode ytelsesordninger til innskuddsordninger fikk stort omfang. Omdanningene bidro til mange fikk kraftig reduksjon i forventet pensjon.

Med innføringen av hybridpensjon fra 2014 ble den maksimale innskuddssatsen økt til 7 pst. av lønn samtidig som det ble mulig å kompensere for at den nye opptjeningsmodellen i folketrygden ikke gir uttelling for lønn utover 7,1 G. Etter 2014 ble det igjen mange omdanninger av ytelsesordninger til innskuddsordninger. Vår vurdering var at mange bedrifter avventet bedre alternativ for de ansatte før de omdannet ytelsesordningen.

Den historiske utviklingen med innføring av obligatorisk tjenstepensjon og senere omdanning av ytelsesordninger, har gitt et innskuddspensjonsmarked med stor spredning på innskuddssatser. Det er oppdatert statistikk om dette i arbeidsgruppens rapport.

Tekna vil påpeke at dagens regelverk gir bedriftene stor fleksibilitet når det gjelder både nivå og profil på sparingen. Vi mener det ikke bør gjøres endringer i regelverket som medfører at bedriftene må endre profil på sparingen når de har et nivå på sparingen som innfrir minstekravet til sparing. Det må legges vekt på hvor mye som faktisk spares og ikke hvorvidt sparingen utmåles fra første krone eller fra 1 G.

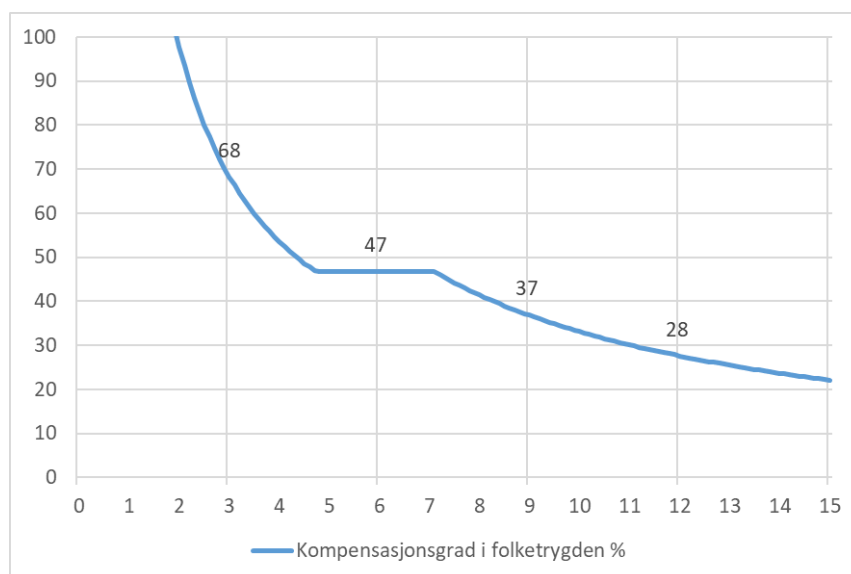
Arbeidsgruppen stiller også spørsmål ved om det bør etableres overgangsordninger eller unntak for ordninger som oppfyller minstekravene til pensjonssparing for sine ansatte.

Vårt klare standpunkt er at innskuddspensjonsordninger med sparing beregnet fra 1 G må kunne videreføres når sparingen oppfyller minstekravet. Vi mener dette må kunne være en varig løsning.

Ny opptjeningsmodell i folketrygden innebærer opptjening fra første krone. Ny opptjeningsmodell i folketrygden innebærer også at opptjeningstaket er senket til 7,1 G. For personer med lavt lønnsnivå vil garantipensjon sikre et minstenivå. Reglene for avkortning av garantipensjon mot opptjent pensjon, bidrar til et supplement fra garantipensjonen opp til et lønnsnivå på om lag 4,8 G, jf. beregningen illustrert i figur 1 nedenfor. Det betyr at folketrygdens sparesats på 18,1 pst. strengt tatt gjelder for et begrenset lønnsintervall fra 4,8 til 7,1 G. For lavere lønnsnivå bidrar enn 4,8 G bidrar garantipensjon til reelt sett høyere pensjon enn opptjeningsatsen tilsier, mens det for lønnsnivå utover 7,1 G får lavere pensjon.

Kompensasjonsgrader for ulike lønnsnivå er illustrert i figur 1.

Figur 1. Alderspensjon fra folketrygden for 1963-kullet før skatt ved 67 år i pst. av årlig lønnsnivå målt i grunnbeløp (G).

Note: Beregningen er medregnet garantipensjon høy sats, 42 år med pensjonsopptjening, reallønnsvekst lik 1,5 pst. fra 2021 til 2030 og levealdersjustering er basert på NAV-prognoser fra juni 2020.

Tekna mener minstekrav til tjenstepensjonsordninger ikke bør vurderes uavhengig av folketrygdens kompensasjonsnivå som illustrert ovenfor. Det er utfordrende for oss at folketrygdens rolle som standardsikring er svak for typiske lønnsnivå til høyere utdannede. Vi mener opptjeningstaket bør økes, subsidiært at det gis pensjonsopptjening for studenter.

Gitt gjeldende regler i folketrygden er høyere utdannede avhengige av en god tjenstepensjonsordning. Obligatorisk tjenstepensjon gir ikke et substansielt pensjonsbidrag, og det er særlig utfordrende for ansatte med lønnsnivå utover folketrygdens dekning.

Avslutning og oppsummering

Arbeidsgruppen burde vurdert sparing fra første krone i en større sammenheng, og lagt fram flere alternativ. Vi savner en klargjøring av hvilken problemstilling som skal løses. Tekna legger til grunn at sparing fra første krone vurderes innført for å øke minstesparingen. Da fremstår det underlig at noen av alternativene arbeidsgruppen har med vil svekke minstekravet til sparing for mange, og typisk mer jo dårligere dekning folketrygden gir.

Tekna kan ikke støtte endringer som innebærer at arbeidsgivers sparing kan reduseres fra dagens minimumsnivå for noen ansatte. Vi mener kravet til formell sparesats må opprettholdes på minst 2 pst. i lov om obligatorisk tjenstepensjon.

Tekna støtter at det innføres krav om sparing fra første krone for innskuddsordninger med minste tillatte innskuddssats.

Tekna kan ikke støtte et krav om sparing fra første krone for virksomheter som har tilpasset seg med innskuddssatser høyere enn 2 pst. når minstekrav til sparing ellers er innfridd. Disse virksomhetene må gis anledning til å videreføre sin pensjonsordning selv om sparingen utmåles på den lønna som overstiger grunnbeløpet. Vi mener det er hvor mye som spares og ikke hvordan sparingen beregnes som må vektlegges.

Avslutningsvis vil vi nevne at det er viktig at det varslede arbeidet med egen pensjonskonto for hybridordninger kommer i gang. Vi til grunn at hovedsammenslutningene blir invitert inn i en referansegruppe tilsvarende som for arbeidet med egen pensjonskonto for innskuddspensjon. Vi vil oppfordre departementet til å tilstrebe å få på plass en løsning der innskuddspensjonsordninger og hybridordninger kan samles innenfor ett felles pensjonskontokonsept. Og i den forbindelse igangsette arbeid som har til hensikt å se om innskuddspensjon og hybridpensjon kan sammeles innenfor et felles lovverk. Vi mener det vil bidra til å gjøre livsvarig pensjon enklere tilgjengelig i privat sektor.

Med vennlig hilsen

Tekna – Teknisk – naturvitenskapelig forening

Line Henriette Holten
generalsekretær